

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

6. dubna 2017*

„Řízení o předběžné otázce — Rovné zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ — Směrnice 2000/43/ES — Článek 2 odst. 2 písm. a) a b) — Úvěrová instituce, která vyžaduje doplňující důkaz o totožnosti ve formě kopie pasu nebo povolení k pobytu od osob, které žádají o půjčku na koupi motorového vozidla a které se identifikovaly prostřednictvím svého řidičského průkazu uvádějícího jinou zemi narození než členský stát Evropské unie nebo Evropského sdružení volného obchodu“

Ve věci C-668/15,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Vestre Landsret (odvolací soud pro západní oblast, Dánsko) ze dne 17. listopadu 2015, došlým Soudnímu dvoru dne 14. prosince 2015, v řízení

Jyske Finans A/S

proti

Ligebehandlingsnævnet, jednajícímu jménem Ismara Huskice,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, předsedkyně senátu, E. Regan, A. Arabadžev (zpravodaj), C. G. Fernlund a S. Rodin, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: I. Illéssy rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 12. října 2016,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Jyske Finans A/S C. Led-Jensenem, advokat,
 - za dánskou vládu C. Thorningem, jako zmocněncem, ve spolupráci s R. Holdgaardem, advokat,
 - za Evropskou komisi D. Martinem a původně M. Clausen, poté L. Grønfeldt, jako zmocněnci,
- po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 1. prosince 2016,

vydává tento

* Jednací jazyk: dánština.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 2 odst. 2 písm. a) a b) směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (Úř. věst. 2000, L 180, s. 22; Zvl. vyd. 20/01, s. 23), a článku 13 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu (Úř. věst. 2005, L 309, s. 15).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Jyske Finans A/S a Ligebehandlingsnævnet (Úřad pro rovné zacházení, Dánsko), jednajícím jménem Ismara Huskice, ohledně legality interního procesního pravidla této společnosti, na jehož základě se vyžaduje doplňující důkaz totožnosti ve formě kopie pasu nebo povolení k pobytu od osob žádajících o půjčku na koupi motorového vozidla, které se identifikovaly prostřednictvím svého řidičského průkazu uvádějícího jinou zemi narození než členský stát Evropské unie nebo Evropského sdružení volného obchodu (ESVO).

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Bod 8 odůvodnění směrnice 2000/43 stanoví, že „hlavní směry politiky zaměstnanosti v roce 2000, schválené Evropskou radou na zasedání v Helsinkách ve dnech 10. a 11. prosince 1999, zdůrazňují potřebu podporovat trh práce prospívající sociálnímu začlenění tím, že formulují ucelenou soustavu politik zaměřených na boj proti diskriminaci skupin, jako jsou etnické menšiny“.
- 4 Bod 13 odůvodnění této směrnice uvádí, že „za tímto účelem musí být v [Unii] zakázána jakákoli přímá nebo nepřímá diskriminace na základě rasy nebo etnického původu v oblastech upravených v této směrnici. Tento zákaz diskriminace by se měl rovněž vztahovat na státní příslušníky třetích zemí, ale nezahrnuje rozdíly v zacházení na základě státní příslušnosti a nejsou jím dotčena ustanovení upravující vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí a jejich přístup k zaměstnání a práci“.
- 5 Podle článku 1 směrnice 2000/43 je jejím účelem „stanovit rámec pro boj s diskriminací na základě rasy nebo etnického původu s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení“.
- 6 Článek 2 této směrnice stanoví:

„1. Pro účely této směrnice se ‚zásadou rovného zacházení‘ rozumí, že neexistuje žádná přímá nebo nepřímá diskriminace na základě rasy nebo etnického původu.

2. Pro účely odstavce 1 se

- a) přímou diskriminací rozumí případ, kdy je s jednou osobou zacházeno z důvodu rasy nebo etnického původu méně příznivým způsobem, než je, bylo nebo by bylo s jinou osobou ve srovnatelné situaci;
- b) nepřímou diskriminací rozumí případ, kdy by v důsledku navenek neutrálního předpisu, kritéria nebo zvyklosti byla znevýhodněna osoba určité rasy nebo etnického původu v porovnání s jinými osobami, ledaže uvedený předpis, kritérium nebo zvyklost je objektivně odůvodněn legitimním cílem a ledaže prostředky k dosažení tohoto cíle jsou přiměřené a nezbytné.

[...]“

- 7 Podle čl. 3 odst. 2 směrnice 2000/43 se uvedená směrnice netýká rozdílů v zacházení na základě státní příslušnosti a nejsou jí dotčeny předpisy a podmínky upravující vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti na území členských států a netýká se rozdílů v jakémkoli zacházení souvisejícím s právním postavením dotčených státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti.

Dánské právo

- 8 Jak vyplývá ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, směrnice 2000/43 byla provedena do dánského práva lov om etnisk ligebehandling (zákon o rovném zacházení bez ohledu na etnický původ), jehož článek 3 stanoví:

„1. Nikdo se nemůže vůči jinému dopouštět přímého nebo nepřímého nerovného zacházení na základě rasy nebo etnického původu dotčené osoby nebo třetí osoby.

2. Přímou diskriminací se rozumí případ, kdy je s jednou osobou zacházeno z důvodu rasy nebo etnického původu méně příznivým způsobem, než je, bylo nebo by bylo s jinou osobou ve srovnatelné situaci.

3. Nepřímou diskriminací se rozumí případ, kdy by v důsledku navenek neutrálního předpisu, kritéria nebo zvyklosti byly znevýhodněny osoby určité rasy nebo etnického původu v porovnání s jinými osobami, ledaže uvedený předpis, kritérium nebo zvyklost je objektivně odůvodněn legitimním cílem a ledaže prostředky k dosažení tohoto cíle jsou přiměřené a nezbytné.

[...]

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 9 Ismar Huskic, narozený v roce 1975 v Bosně a Hercegovině, má od roku 1993 bydliště v Dánsku a v roce 2000 získal dánskou státní příslušnost. Ismar Huskic a jeho partnerka, která má dánskou státní příslušnost a narodila se v Dánsku, koupili od prodejce motorových vozidel ojeté vozidlo. Nabytí tohoto vozidla bylo částečně financováno půjčkou, kterou poskytla Jyske Finans, úvěrová instituce specializující se na financování motorových vozidel.
- 10 Při zpracování žádosti o půjčku zaslal uvedený prodejce emailem Jyske Finans jména, adresu a vnitrostátní identifikační čísla, jakož i kopie dánských řidičských průkazů žadatelů. Tyto řidičské průkazy neuváděly státní příslušnost jejich držitelů. Společnost Jyske Finans, která podle údajů uvedených v řidičském průkazu I. Huskice zjistila, že se narodil v Bosně a Hercegovině, požádala v souladu se svými interními procesními pravidly I. Huskice o kopii jeho pasu nebo povolení k pobytu jakožto doplňujícího důkazu totožnosti. Takový doplňující důkaz nebyl vyžadován od partnerky I. Huskice, která se podle údajů uvedených v jejím řidičském průkazu narodila v Dánsku.
- 11 I. Huskic měl za to, že žádost Jyske Finans byla diskriminační, a obrátil se na Úřad pro rovné zacházení, který mu přiznal odškodnění za nepřímou diskriminaci. Retten i Viborg (soud ve Viborgu, Dánsko) potvrdil toto rozhodnutí, přičemž se domníval, že dotčená osoba byla předmětem přímé diskriminace.
- 12 Společnost Jyske Finans upřesnila, že žádost dotčená v původním řízení byla uskutečněna z důvodu povinností, které jí přísluší na základě právní úpravy týkající se předcházení praní peněz.

- 13 Za těchto podmínek se Vestre Landsret (odvolací soud pro západní oblast, Dánsko), na který se obrátila společnost Jyske Finans, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být zákaz diskriminace na základě etnického původu zakotvený v čl. 2 odst. 2 písm. a) směrnice [2000/43] vykládán v tom smyslu, že brání takové zvyklosti, jako je zvyklost dotčená ve věci v původním řízení, kdy se osobám, které se nenarodily na území jedné ze severských zemí, některého členského státu, Švýcarska či Lichtenštejnska, dostává méně příznivého zacházení než osobám, které se narodily na území jedné ze severských zemí, některého členského státu, Švýcarska či Lichtenštejnska a nacházejí se ve stejné situaci?
- 2) Je-li odpověď na první otázku záporná, vede taková zvyklost k nepřímé diskriminaci na základě etnického původu ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. b) směrnice [2000/43] v případě, že není objektivně odůvodněna legitimním cílem a prostředky k dosažení tohoto cíle nejsou přiměřené a nezbytné?
- 3) Je-li odpověď na druhou otázku kladná, může být taková zvyklost v zásadě odůvodněna jako přiměřená a nezbytná pro účely opatření pro zesílenou hloubkovou kontrolu klienta upravených v článku 13 směrnice [2005/60]?”

Závěry Soudního dvora

K první a druhé otázce

- 14 Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, které je třeba přezkoumat společně, je, zda čl. 2 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2000/43 musí být vykládán v tom smyslu, že brání zvyklosti úvěrové instituce, která ukládá klientovi, jehož řidičský průkaz uvádí jinou zemi narození než členský stát Unie nebo ESVO, povinnost doplňující identifikace prostřednictvím poskytnutí kopie jeho pasu nebo povolení k pobytu.
- 15 Za účelem odpovědi na tyto otázky je třeba zkoumat, zda taková zvyklost, jako je zvyklost dotčená v původním řízení, zavádí rozdílné zacházení na základě etnického původu ve smyslu článku 2 směrnice 2000/43. V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle tohoto článku se zásadou rovného zacházení rozumí neexistence jakékoli přímé nebo nepřímé diskriminace na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1 této směrnice. Článek 2 odst. 2 písm. a) uvedené směrnice upřesňuje, že pro účely použití čl. 2 odst. 1 se přímou diskriminací rozumí, když je s jednou osobou zacházeno z důvodu rasy nebo etnického původu méně příznivým způsobem než s jinou osobou ve srovnatelné situaci. Z článku 2 odst. 2 písm. b) téže směrnice dále vyplývá, že nepřímou diskriminací se rozumí případ, kdy by v důsledku navenek neutrálního předpisu, kritéria nebo zvyklosti byla specificky znevýhodněna osoba určité rasy nebo etnického původu v porovnání s jinými osobami, ledaže uvedený předpis, kritérium nebo zvyklost je objektivně odůvodněn legitimním cílem a ledaže prostředky k dosažení tohoto cíle jsou přiměřené a nezbytné.
- 16 Pokud jde zaprvé o otázku, zda zvyklost dotčená v původním řízení zakládá přímé rozdílné zacházení na základě etnického původu ve smyslu článku 1 směrnice 2000/43, je třeba přezkoumat, zda v takovém případě, jako je případ dotčený v původním řízení, musí být země narození považována za přímo a neoddelitelně spjatou s určitým etnickým původem.
- 17 V tomto ohledu je třeba uvést, že pojem „etnický původ“ vychází z myšlenky, že společenské skupiny se vyznačují zejména společnou státní příslušností, náboženským vyznáním, jazykem, kulturním a tradičním původem a životním prostředím (rozsudek ze dne 16. července 2015, ČEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, bod 46).

- 18 I když země narození určité osoby není v tomto výčtu kritérií obsažena, je třeba uvést, že jelikož je tento výčet uveden slovem „zejména“, nejsou v něm skutečnosti uvedeny vyčerpávajícím způsobem, a není tedy vyloučeno, že toto kritérium v něm může být obsaženo. Nicméně, i když by tomu tak bylo, je třeba konstatovat, že by se jednalo pouze o jeden ze zvláštních faktorů, které umožňují dospět k závěru o příslušnosti určité osoby k etnické skupině, aniž by byl v tomto ohledu rozhodující.
- 19 Etnický původ totiž nemůže být určen na základě jediného kritéria, ale musí naopak spočívat na souboru skutečností, z nichž některé mají objektivní a jiné subjektivní povahu. Kromě toho není zpochybněno, že země narození nemůže obecným a absolutním způsobem nahradit souhrn kritérií připomenutých v bodě 17 tohoto rozsudku.
- 20 V důsledku toho nemůže země narození sama o sobě zakládat obecnou domněnku příslušnosti k určité etnické skupině, jež by mohla doložit existenci přímé a neoddělitelné vazby mezi těmito dvěma pojmy.
- 21 Navíc nelze předpokládat, že v rámci suverénního státu existuje jeden – a jen jeden – etnický původ.
- 22 Přitom ve sporu v původním řízení je země narození I. Huskice jediným kritériem, na jehož základě Úřad pro rovné zacházení a následně i Retten i Viborg (soud ve Viborgu) rozhodly, že dotčená zvyklost představuje diskriminaci na základě etnického původu.
- 23 Nelze tedy mít za to, že se požadavek doplňkové identifikace dotčený v původním řízení, i za předpokladu, že by mohl být kvalifikován jako „nepříznivé zacházení“, zakládá přímo na etnickém původu.
- 24 Dále, jak vyplývá jak z bodu 13 odůvodnění, tak z čl. 3 odst. 2 směrnice 2000/43, tato směrnice se netýká rozdílného zacházení na základě státní příslušnosti.
- 25 Z toho vyplývá, že taková zvyklost, jako je zvyklost dotčená v původním řízení, která ukládá klientovi, jehož řidičský průkaz uvádí jinou zemi narození než členský stát Unie nebo ESVO, povinnost doplňující identifikace prostřednictvím poskytnutí kopie jeho pasu nebo povolení k pobytu, nezakládá existenci přímého rozdílného zacházení s dotyčnou osobou na základě etnického původu.
- 26 Pokud jde zadruhé o otázku, zda taková zvyklost představuje nepřímou diskriminaci na základě etnického původu, je třeba posoudit, zda s ohledem na čl. 2 odst. 2 písm. b) směrnice 2000/43 tato zvyklost, i když je formulována neutrálně, vede ke znevýhodnění osob určité rasy nebo etnického původu v porovnání s jinými osobami.
- 27 Výraz „znevýhodnění“ použitý v uvedeném ustanovení musí být chápán tak, že znamená, že z důvodu dotčeného opatření jsou specificky znevýhodněny osoby určitého etnického původu (rozsudek ze dne 16. července 2015, *CEZ Razpredelenie Bulgaria*, C-83/14, EU:C:2015:480, bod 100).
- 28 V tomto ohledu bylo u Soudního dvora tvrzeno, že bez ohledu na to, jaký je „znevýhodněný“ etnický původ I. Huskice, osoby „dánského etnického původu“ byly zvyklostí dotčenou v původním řízení znevýhodňovány, protože nepodléhaly sporné povinnosti.
- 29 Přitom stačí konstatovat, že tato povinnost se používá bez rozdílu na všechny osoby narozené mimo území členského státu Unie nebo členského státu ESVO.

- 30 Kromě toho je třeba připomenout, že k nepřímé diskriminaci může dojít v případě, že použití vnitrostátního opatření, byť formulovaného neutrálně, ve skutečnosti znevýhodňuje mnohem vyšší počet osob s chráněnou vlastností než osob, které tuto vlastnost nemají (rozsudek ze dne 16. července 2015, *ČEZ Razpredelenie Bulgaria*, C-83/14, EU:C:2015:480, bod 101 a citovaná judikatura).
- 31 Jak však bylo připomenuto v bodě 27 tohoto rozsudku, použije se pojem „nepřímá diskriminace“ ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. b) směrnice 2000/43 pouze tehdy, když údajně diskriminační opatření vede specificky ke znevýhodnění určitého etnického původu.
- 32 Jak uvedl generální advokát v bodě 64 svého stanoviska, existence nepříznivého zacházení nemůže být konstatována celkově a abstraktně, nýbrž specificky a konkrétně ve světle dotčeného příznivého zacházení.
- 33 Z toho vyplývá, že argument, podle kterého použití neutrálního kritéria dotčeného v původním řízení, které se týká země narození, ovlivňuje obecně pravděpodobněji osoby „daného etnického původu“ než „jiné osoby“, nemůže být přijat.
- 34 Totéž platí pro argument, podle kterého použití tohoto kritéria znevýhodňuje osoby, které mají etnický původ v jiné zemi než v členském státě Unie nebo ESVO. Je třeba dále odkázat na body 18 až 21 tohoto rozsudku, ze kterých vyplývá, že etnický původ nelze obecně předpokládat pouze na základě určení země narození.
- 35 Z toho vyplývá, že taková zvyklost, jako je zvyklost dotčená v původním řízení, nezakládá existenci nepřímého rozdílného zacházení s dotyčnou osobou na základě etnického původu.
- 36 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že tato zvyklost se zakládá na kritériu, které není přímo ani nepřímo spjata s etnickým původem dotyčné osoby. Nelze tedy mít za to, že uvedená zvyklost zavádí rozdílné zacházení na základě etnického původu ve smyslu ustanovení článku 1 ve spojení s čl. 2 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2000/43.
- 37 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první a druhou otázku odpovědět, že čl. 2 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2000/43 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání zvyklosti úvěrové instituce, která ukládá klientovi, jehož řidičský průkaz uvádí jinou zemi narození než členský stát Unie nebo ESVO, povinnost doplňující identifikace prostřednictvím poskytnutí kopie jeho pasu nebo povolení k pobytu.

K třetí otázce

- 38 Vzhledem k odpovědi poskytnuté na první a druhou otázku není třeba odpovídat na třetí otázku.

K nákladům řízení

- 39 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Článek 2 odst. 2 písm. a) a b) směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání zvyklosti úvěrové instituce, která ukládá klientovi, jehož

řidičský průkaz uvádí jinou zemi narození než členský stát Evropské unie nebo Evropského sdružení volného obchodu, povinnost doplňující identifikace prostřednictvím poskytnutí kopie jeho pasu nebo povolení k pobytu.

Podpisy